

Toen Heist eigen kranten had Heistse weekbladen in de periode voor de Eerste Wereldoorlog

Jens Vermeersch
licentiaat geschiedenis

Toeristische pers.

Toen Heist in 1868 een aansluiting kreeg op het spoorwegennet, hadden Oostende en Blankenberge reeds enkele decennia hun gaam als toeristisch oord gevestigd. De schaarse toeristen die tot dan in het rustige vissersdorp hadden verbleven waren precies voor die rust gekomen. Met de trein vonden geleidelijk meer toeristen de weg naar Heist, dat in het begin van onze eeuw de derde badplaats werd van de Belgische kust. Vooral de verhuis, in 1907, van de Heistse vissersboten naar de nieuwe haven van Zeebrugge, opende de weg voor een verder uitbouw van het toerisme.

In de badplaatsen en kuuroorden van Europa verschenen in de tweede helft van de negentiende eeuw steevast plaatselijke weekbladen met lokale nieuwtjes en advertenties, maar ook met de lijsten van alle vreemdelingen die er op een bepaald ogenblik verbleven. Zo was het bij uitstek elitair publiek, van elkaars aanwezigheid op de hoogte. Bij bals en andere sociale gelegenheden wist men wie er kon verwacht worden. Daarenboven ontleende de badplaats prestige aan de belangrijkheid van de gasten die er verbleven zodat de vreemdelingenlijsten, zeker als er adellijke namen op figureerden, een aardig visitekaartje vormden om zoveel mogelijk mensen aan te trekken. Dit toerisme was immers het belangrijkste onderdeel van de plaatselijke economie.

Ook aan onze kust verschenen dergelijke weekbladen, ook te Heist. In eerste instantie waren het evenwel de Blankenbergse blaadjes die Heist als het ware erbij namen. Vanaf de jaren zeventig besteede **La Vigie de la Côte** (1865 – 1914) aandacht aan de naburige badplaats. Concreet betekende dit het afdrukken van de nog bescheiden vreemdelingenlijsten en van berichten en informatie. De bedoeling was nieuwe lezers maar ook en vooral nieuwe adverteerders uit Heist. Precies uit reclame haalden en halen de kranten immers een belangrijk deel van hun inkomsten.

Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat een andere Blankenbergse krant, **La Guide du Baigneur** (1874 – 1879) precies hetzelfde deed.

Het liberale opinieblad *Journal de Heyst* richtte zich reeds in de zomer van 1883 specifiek op de Heistse toeristen met ondermeer de publicatie van vreemdelingenlijsten. We komen op dit blad terug als we het over de politieke pers hebben. Daveluy, uitgever van **La Vigie de la Côte**, lanceerde in 1893 een afzonderlijk weekblad dat in de eerste plaats op Heist toegespitst was. Deze **L'Echo des Plages** richtte zich ook op vreemdelingen in Knokke en Wenduine.

Daveluy doekte het krantje na één seizoen reeds op. Vanaf 1894 ruime **La Vigie de la Côte** zoals voorheen terug plaats in voor Heist en nu ook voor Knokke en Wenduine. We mogen dan ook aannemen dat dit weekblad niet het verhoopte succes kende of met andere woorden niet genoeg opbracht. Pas vanaf 1898 vonden we terug een specifiek Heists Weekblad : La Sirène. Vermits we slechts één nummer teruggevonden hebben weten we niet of deze publikatie een lang leven beschoren was. Het bevatte de typische elementen van de seizoenkrant : de vreemdelingenlijst, lokaal nieuws en informatie en veel publiciteit.

Van **Heyst-Attractions** werden wel meerdere nummers bewaard. Dit annonceblad begon te verschijnen in juli 1903. Naast de reclame was er eerst enkel plaats voor het feestprogramma van Heist. Maar het weekblad groeide geleidelijk uit tot een volwaardige toeristische krant, niet enkel vermeerderde het aantal pagina's maar er werd nu ook een uitgebreide vreemdelingenlijst afgedrukt. De uiteindelijke tranformatie voltrok zich in 1909. Onder de nieuwe titel **Nord-Villégiature** werd het verspreidingsgebied en de inhoud verruimd tot Duinbergen en Knokke. Het blad bevatte naast de vreemdelingenlijsten, een kroniek met nieuws uit de drie plaatsen, een feuilleton en een rubriek met de geschiedenis van Heist. **Nord-Villégiature** was door zijn tweetaligheid een witte raaf onder de toeristische publikaties van de Belgische kust waarvan er geen enkel andere het Nederlands gebruikte. Omdat we na 1909 geen exemplaren meer terugvonden is het onmogelijk te achterhalen of deze nieuwe formule succesvol bleek.

Van 1906 tot 1908 tenslotte verscheen **Heyst-Plages**. Het eerste jaar werd het nog gedrukt te Blankenberge, maar vanaf 1907 door Octave Van Cleven uit Knokke. Het weekblad bestreek van toen af aan ook Knokke. Het inhoudelijk recept was precies hetzelfde als de andere toeristische blaadjes : liste des étrangers, chronique hebdomadaire en renseignements utiles.

Politieke pers.

Over de politieke geschiedenis van Heist is zeer weinig verschenen. Hier beperken we ons tot enkele summiere gegevens nodig om de plaatselijke politieke krantjes te kunnen duiden. Van 1885 tot 1900 was Leopold Desutter burgemeester. Reeds tijdens het eerste jaar van zijn bestuur werd overgegaan tot het gedeeltelijk opdoeken van de gemeentelijke scholen en de adoptie van de vrije scholen. Duidelijke kenmerken van een katholiek bestuur. Voordien domineerden de liberalen de gemeenteraad zoals blijkt uit het weekblad **Journal de Heyst** dat verscheen van 1882 tot zeker 1883. Tussen 1900 en 1912 was Vandeputte burgemeester. Deze katholiek zetelde gedurende de laatste vier jaar van zijn mandaat aan het hoofd van een raad met een liberale meerderheid. De gemeenteraadsverkiezingen van 15 oktober 1911 leverden een katholieke meerderheid op. Vanaf 1912 kwam er een nieuwe katholieke burgemeester in de persoon van notaris Robrecht de Gheldere. De raad bestond op dat ogenblik uit zes katholieken en vijf liberalen.

De liberalen waren in Heist de eersten om hun ideeën via een eigen persorgaan te verspreiden. Vanaf juli 1882 verscheen het tweetalige **Journal de Heyst - Weekblad van Heyst**, het orgaan van de plaatselijke "Liberale Associatie".

Dit weekblad poogde tijdens de zomer ook de badgasten aan te spreken door specifiek toeristisch nieuws te brengen, de obligate vreemdelingenlijst op kop. Het nummer van 14 januari 1883 is het laatst ons bekende zodat we over het verder bestaan van het blad niets weten. Naar analogie met andere politieke krantjes kunnen we het vermoeden uiten dat dit blad waarschijnlijk niet verdween voor de gemeenteraadsverkiezingen van einde 1884. Dat er weinig of geen verschil was tussen het reclame-volume in winter en zomer wijst erop dat enkel overtuigd liberalen adverteerden. De verruiming tijdens de zomer kwam er vermoedelijk niet, door gebrek aan scheiding tussen politiek en toerisme, een essentiële voorwaarde voor een succesvolle toeristische krant.

Wat de katholieke pers betreft werd Heist vanaf 1897 mee bediend door de **Blankenbergse Zeekust** van Hector Laga. Een eerste volledig plaatselijke katholieke krant werd vanaf 1998 uitgegeven door de Heistse drukker Leo Van Neste. Doordat we het eerste nummer niet terugvonden, hebben we geen weet van een eventueel programma. Opzet en opmaak van het weekblad waren analoog aan dat van De Zeekust. Ofwel betrof het hier een afsplitsing van het Blankenbergse blad of een directe concurrent ervan. Eén ding is zeker, vanaf 25 november 1899 werd Laga plots uitgever-drukker van **De Heistenaar**. De Heistse schilder Aloys Walgrave fungeerde als hoofdredacteur van het weekblad. Laga slaagde er hoe dan ook in om terug de enige uitgever van katholieke kranten aan de Oostkust te worden. De abonnees en adverteerders werden opgeroepen vanaf begin 1900 hun bijdragen te hernieuwen. Zolang kregen zij wat de nieuwe uitgever betrof het blad zonder nieuwe kosten besteld en bleven de advertenties verschijnen. Van de reactie op de vraag tot hernieuwing zou het afhangen of Heist zijn eigen blad zou blijven behouden. Of dit succesvol was en hoe lang De Heistenaar nog bestond weten we niet. Na 25 november 1899 vonden we geen exemplaren terug. Het is best mogelijk dat Laga bij gebrek aan succes zijn Blankenbergse krant terug meer op Heist richtte.

Een derde en laatste politieke krant was eveneens katholiek en verscheen vanaf februari 1908 wekelijks. Vermits we andermaal heel weinig exemplaren terugvonden weten we zelfs niet of deze **Gazette van Heyst** het einde van zijn eerste jaar haalde. Het blad dankte zijn ontstaan vermoedelijk aan het feit dat de verkiezingen van 1907 voor het eerst na vele jaren terug een liberale meerderheid in de raad bracht. Een lokaal katholiek blad was handig om het nodige weerwerk te bieden en de publieke opinie te bewerken met het oog op de volgende verkiezingen. Vanuit deze optiek werkten de Heistse katholieken samen met Octave Van Cleven, drukker-uitgever van het katholieke De Toekomst van Knocke en het Noorden. **De Gazette van Heist** onderstreepte evenwel met klem dat het een van de Knokse confrater onafhankelijk beleid voerde. Uit het programma bleek deze katholieke inhoudelijke koers duidelijk : "Welk is ons doel ? Heyst beschermen tegen de liberale geldverkwisters en broodrovers".

Het valt te betwijfelen of dit blad langer bestond dan 1908 vermits Van Cleven begin 1909 Knocke verliet.

Tot zover een beknopt overzicht van de plaatselijke pers te Heist. Jammer genoeg werden slechts weinig exemplaren teruggevonden.

Het is best mogelijk dat er nog andere titels bestaan hebben waarvan we niets afweten omdat er geen nummers bewaard bleven. De schaarste valt te betreuren omdat de inhoud van deze blaadjes een belangrijke bron kan zijn om na te gaan wat er leefde in onze gemeenten voor de eerste wereldoorlog.

De kleurrijke taal met soms scheldpartijen aan het adres van de ideologische tegenstanders kunnen ons een volledig beeld geven over de plaatselijke politiek.

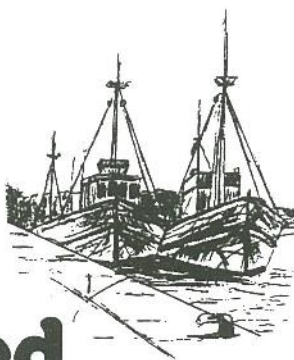
Zijn er lezers die weten waar nog exemplaren van bovenvermelde krantjes of van nog onbekende titels bewaard worden, dan vragen wij ons hierover een seintje te geven.

Een vergeeld krantje op uw zolder of in uw kelder kan het enig overgebleven nummer zijn, voor iedereen die in de plaatselijke geschiedenis geïnteresseerd is, belangrijk genoeg om het te bewaren.

Geconsulteerde werken :

- M. Constandt, Een eeuw vakantie in West-Vlaanderen
- M. Coornaert, Heist en de Eiesluis
- F. Welvaert, Knokke in "Te kust en te kuur"
- S. Vantorre, Biografie van een politicus Leopold Desutter
- Ons Woord
- J. De Smet, De toekomst van Knokke en het Noorden

Festival Vlaamse Visserslied

**zondag 7 juni
vanaf 14.30 uur
zaal Ravelingen
Heist**

oude en nieuwe vissersliedjes in een aangename
en gezellige sfeer